

Beleidsplan 2018 – 2022

'Groeiën naar religieuze eenheid'

Inleiding

Doel van dit beleidsplan is het vastleggen van de beleidsvoornemens van de Raad van Kerken in Zeist met betrekking tot de periode 2018-2022. In 2016 bestond de Zeister Raad 50 jaar. Dat is groots gevierd met het project VONK! over (religieuze) inspiratie in kunst en cultuur; een ijkpunt, ook voor de komende jaren die de Raad met vertrouwen tegemoet ziet.

In dit plan benoemt de Raad een aantal initiatieven, bedoeld ter ondersteuning van de ambitie om oecumenische samenwerking tussen geloofsgemeenschappen in Zeist te bevorderen.

Hoewel de Raad uiteraard zal inspelen op de actualiteit en zich daarmee niet hoeft te beperken tot de realisatie van dit plan, vormt het plan wel een belangrijk richtsnoer voor het moderamen en de Raad bij de keuze tot ontplooiing van nieuwe activiteiten en de inzet van de beschikbare capaciteit.

Historisch perspectief

Van oorsprong is de *oecumene* een beweging die zich verzet tegen het fenomeen 'kerk' als een instituut met taai structuren. Ook spelen bevrijding van dogmatische beknelling en het terzijde leggen van leerstellige geloofszekerheden een prominente rol evenals, vooral sinds de jaren 1970, een kritische doordenking van de christelijke traditie gelet op de positie van vrouwen en van de derde wereld.

Bij *oecumenische gemeenten* ging het meestal om lokale initiatieven van kerkelijk betrokken mensen, die hun draai in de reguliere kerken niet meer konden vinden - om welke reden dan ook. Deze initiatieven hadden soms een grote uitstraling. Een groot deel ervan heeft de jaren 1990 niet overleefd. De oecumenische gemeenten die overbleven, profileren zich doorgaans als progressief, democratisch en met veel ruimte voor vernieuwende liturgie.

Binnen de gevestigde kerken zijn nog veel mensen overgebleven die de oecumene een warm hart toedragen. De speelruimte die zij hebben, verschilt. Zij zijn vooral op zoek gegaan naar mogelijkheden tot *samenwerking tussen de verschillende kerkgenootschappen*. Het begrip oecumene heeft als gevolg hiervan inmiddels vooral betrekking op stromingen binnen reguliere kerken die stimuleren dat kerken elkaar verstaan en langzaam naar elkaar willen toegroeien. Daarbij wordt in eerste instantie samenwerking op praktisch vlak nagestreefd.

Het gaat er nu veel meer om de eenheid van christenen uit te dragen omwille van een sterkere getuigenis in de wereld. In die - sterk gesecculariseerde - wereld zijn een helder geluid en overtuigingskracht nodig om duidelijk te maken dat het christelijk geloof als richtsnoer voor en houvast in het leven niet aan betekenis heeft verloren.

Uit de opgetreden verschuiving in de betekenis van oecumene kan worden geconcludeerd, dat de verschillen tussen kerken en de uiteenlopende geloofstradities

niet meer als uitdaging worden ervaren. Verschillen in geloofsbeleving en verschillende oriëntaties van kerken worden gezien als een verrijking. Maar samen sta je sterker dan alleen. Eenheid wordt gezocht in de 'missionaire presentie' van de kerken in de samenleving, soms ook heel praktisch ('Kerk in Actie'). Daarbij is het een uitdaging de (latent) bestaande behoefte aan spiritualiteit te benutten als een samenbindende dimensie en, ook buiten de erediensten, te zoeken naar aansprekende vormen van kerk zijn.

Ter inspiratie

De Raad van Kerken in Zeist voelt zich geïnspireerd door de volgende uitspraak van de theoloog dr. Anton Houtepen (1940 – 2010), tot 2005 directeur van het Centrum voor Interculturele Theologie, Interreligieuze Dialoog, Missiologie en Oecumenica (Centrum IIMO) aan de Universiteit Utrecht:

'De kerken strekken elkaar tot zegen: dat zou in Nederland ook het motto en de kracht van de Raad van Kerken moeten worden. Oecumene zou moeten inhouden: samen delen van wat wij allen hebben gekregen, in plaats van eindeloos bakkeleien over de verschillen die wij zelf hebben veroorzaakt en die de eenheid van de kerken in de weg staan.'

Aan de folder 'OecuMenens in beweging' (Landelijk Oecumenisch Platform, 2005) ontlene wij nog de volgende overwegingen:

'Niet het zoeken naar eenheid is vreemd en afwijkend, maar het feit dat we gescheiden optrekken; eenheid is onze opdracht.'

'De eenheid is ons in Jezus de Levende feitelijk al gegeven, maar moet nog zichtbaar geleefd worden.'

'Je hoort dus al bij elkaar maar doet dingen nog gescheiden.'

'Oecumene is niet 'iets erbij' maar een vanzelfsprekende manier van inclusief denken en rekening houden met elkaar.'

'De 'onderkant' moet de 'bovenkant' helpen in het streven naar eenheid; we moeten de kerkleiding niet in de verdediging drukken maar wel prikkels geven.'

'Niet het kerk-zijn als instituut maar christen-zijn in gemeenschap is het uitgangspunt.'

Visie

Uit het voorafgaande laat zich de visie van de Raad van Kerken in Zeist gemakkelijk afleiden. De Raad beschouwt de geleidelijke verschuiving in het karakter van de oecumene, zoals beschreven in het 'historisch perspectief' (waarin wij ons ook in Zeist herkennen), als een gegeven.

Daarmee is het in de visie van de Raad zijn primaire taak om de samenwerking tussen zelfstandige kerken in Zeist te bevorderen en samen een stem te hebben in de Zeister maatschappij.

Bevordering van de organisatorische eenwording van kerken die nu zelfstandig bestaan, is primair de verantwoordelijkheid van de besturen van deze kerken. Hoewel de Raad door samenwerking te stimuleren op de lange termijn wellicht invloed kan uitoefenen op het samengaan van kerkgenootschappen, beschouwt de Raad dat op dit moment niet als iets dat tot zijn taken behoort.

Uitgangspunten voor het beleid

- Leidend in het beleid is de missie van de Raad van Kerken, zoals verwoord in het Statuut: *'De Raad van Kerken Zeist is (in 1966) opgericht om vorm te geven aan de oecumene tussen de verschillende kerken in Zeist. De Raad is een samenwerkingsverband van geloofsgemeenschappen die, met oog voor de verschillen, zoeken naar wat gemeenschappelijk is. Geïnspireerd door de bijbel en de persoon van Jezus Christus weten deze geloofsgemeenschappen zich met elkaar verbonden. Zo verenigd in de Raad van Kerken willen zij dienstbaar zijn aan de Zeister samenleving'*.
- De Raad van Kerken komt het meest tot zijn recht door te acteren in die gebieden waar het draagvlak van meerdere kerken essentieel is (met andere woorden: daar waar de individuele kerken niet, of met aanzienlijk meer moeite, werkzaam kunnen zijn).
- De Raad hecht belang aan samenwerking en verbinding met andere interkerkelijke organisaties, zoals Kerk en Samenleving, Diakonaal Platform, Pastores-netwerk. Door deze verbinding kunnen we elkaar versterken en overlapping van activiteiten voorkomen.
- De Raad onderhoudt relaties met en heeft een open houding naar vertegenwoordigers van andere religies, overheid, politieke partijen en maatschappelijke organisaties. Vanuit onze specifiek christelijke benadering wordt door middel van deze relaties vorm gegeven aan dialoog en bijgedragen aan de verbintenis tussen mensen en organisaties in Zeist. Zie ook onder V.
- In januari 2012 heeft de Raad met betrekking tot de vijf doelstellingen uit het Statuut besloten de komende jaren prioriteit te willen geven aan de volgende twee doelstellingen:
 - Het bevorderen van de plaatselijke oecumene
 - De presentie van de kerken in de samenleving (uiting van betrokkenheid).

I Ontmoeting in dialoog

De Raad komt drie tot vier keer per jaar bijeen, waarbij één van de vier bijeenkomsten bedoeld is als een uitje om de contacten onderling ook buiten het format van een vergadering te onderhouden en, als het kan, samen nog iets te leren over een aspect dat relevant is voor de kerken.

Het primaire doel van de bijeenkomsten is de dialoog tussen de vertegenwoordigers van de lidkerken. Er wordt naar gestreefd een typische 'vergadercultuur' te vermijden en voldoende plaats te blijven inruimen voor inhoudelijk gesprekken.

In het inhoudelijke gesprek kan één van de kerken centraal staan (toelichting op het specifieke karakter van de kerk door de vertegenwoordiger), een theologisch thema (bijvoorbeeld sacramenten, liturgie) of een algemeen praktisch thema (bijvoorbeeld jongeren, rouwbegeleiding). Uiteraard zal voldoende tijd en aandacht geschonken worden aan activiteiten van de werkgroepen die door de Raad van Kerken worden ondersteund.

II Plaatselijke oecumene bevorderen

De Raad wil dat de oecumene weer nadrukkelijker op de agenda komt van de aangesloten kerken. De Raad van Kerken is immers opgericht uit naam van de kerken en met een opdracht van die kerken om de oecumene te bevorderen. In die zin zou de Raad van Kerken niet zelfstandig beleid moeten voeren, maar sturing moeten ondervinden vanuit de kerken. Verdere groei van de oecumene is alleen mogelijk vanuit draagvlak in de basis, de kerken. Van vertegenwoordigers in de Raad wordt verwacht dat zij een actieve rol vervullen door namens hun achterban gespreksonderwerpen in te brengen en bij gelegenheid een terugkoppeling te verzorgen van het besprokene.

II-1 Deelname alle kerken

De meeste Zeister kerken zijn al vele jaren lid van de Raad van Kerken. Het moderamen zal kerken die (tijdelijk) niet in de Raad vertegenwoordigd zijn, trachten te bewegen zich daar weer bij aan te sluiten met een actieve vertegenwoordiger in de Raad.

II-2 Stimuleringsprogramma van de landelijke Raad van Kerken

Ter stimulering van de verdere ontwikkeling van de plaatselijke oecumene biedt de landelijke Raad van Kerken een tweetal instrumenten aan.

1. *Een checklist als thermometer van de plaatselijke oecumene.* Hiermee hebben we in 2015 de oecumene zoals die in Zeist gegroeid is, geëvalueerd. Door de checklist met alle geloofsgemeenschappen in te vullen konden we samen de balans opmaken..
2. *Bundel de krachten in een convenant. Een convenant als mogelijkheid om een verbond tussen plaatselijke geloofsgemeenschappen te sluiten.* De opstelling van een convenant kan helpen om een lokaal conciliair proces te starten. Samen bezinnen, bidden en toewerken naar besluiten. De leiding van de geloofsgemeenschappen tekent de overeenkomst en neemt daarmee de verantwoordelijkheid voor het proces.

De Raad heeft het eerste deel van het programma van de landelijke Raad van Kerken – de uitvoerige vragenlijst – gebruikt om tijdens de plenaire vergaderingen telkens een stukje van zijn werkzaamheden nader te bezien: wat gaat goed, wat kan beter? We zullen proberen de gezamenlijke bevindingen uit deze themabesprekingen om te zetten in praktisch handelen. In de afsluiting van een convenant zien we voornamelijk geen toegevoegde waarde .

De landelijke Raad van Kerken heeft een thema wat zich uitstrekt over verschillende jaren, nl. Pelgrimage van Gerechtigheid en Vrede. In de gesprekken binnen de plaatselijke Raad willen we bij deze thema's aansluiten.

III Presentie van de kerken in de samenleving

Een belangrijke taak van de Raad van Kerken is om uit naam van de kerken deze meer zichtbaarheid te geven in de maatschappij. Een grotere zichtbaarheid kan worden gerealiseerd door middel van PR, door actief bij te dragen aan een leefbare maatschappij en door te zoeken naar nieuwe vormen van samen kerk-zijn die dichter bij mensen staan die niet (meer) in een kerk komen. Zo hebben diverse kerken in Zeist op 9 juni 2010 het Interkerkelijk Diaconaal Platform Zeist (DPZ) opgericht. Het ontstaan van het DPZ is mede het gevolg van de totstandkoming van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) en de rol die de kerken hierin (kunnen) hebben. Het DPZ heeft in 2011 een eigen beleidsplan vastgesteld, dat door de Raad van Kerken wordt ondersteund.

III-1 Public Relations

De Raad moet meer kansen benutten om 'te vertellen wie we zijn, waar we voor staan en wat we doen'.

- Actief netwerken op recepties, openbare en kerkelijke bijeenkomsten e.d. en daar ook nadrukkelijk de 'pet van de Raad van Kerken opzetten'.
- Het namens de kerken publiek verkondigen van een standpunt over algemeen maatschappelijk zaken, vanuit een niet-politieke maar bijbelse inspiratie.
- Betere profilering van de Raad van Kerken naar de lidkerken en naar de Zeister samenleving, meer artikelen schrijven voor kerkbladen, nieuwsbladen, etc.
- Verlegging van de focus naar digitale content. Veel actiever publiceren op de eigen website en die van derden.
- Nadenken over het uitgeven van een digitale Nieuwsbrief.

III-2 Kerk van de toekomst

De Raad wil de zoektocht naar de 'kerk van de toekomst' impulsen geven

door nader vorm te geven aan mogelijkheden om elkaar te ontmoeten buiten het verband van de vieringen.

door met elkaar in gesprek te gaan over wat ons verbindt, waarin we elkaar kunnen vinden, wat ons drijft. Elkaar te bemoedigen door het delen van mooie verhalen. Door met elkaar te zoeken naar punten op de horizon. Waar willen we als Raad van Kerken over 10-15 jaar staan met de volgende generatie?

IV Werkgroepen

Kerkelijke Ondersteuning Vluchtelingenwerk

De Raad ondersteunt de werkzaamheden van de Werkgroep Kerkelijke Ondersteuning Vluchtelingenwerk (WKOV).

Aan de hand van een WKOV jaarverslag wordt jaarlijks in de Raad met de WKOV overlegd over de stand van zaken en over eventuele accentverschuivingen in activiteiten voor het komende jaar.

In geval van actuele zaken die mogelijk politiek gevoelig liggen, wordt overleg gevoerd door de coördinator WKOV en het moderamen en waar nodig de Raad geïnformeerd en geconsulteerd.

Vieren en Vorming

De Werkgroep Vieren en Vorming organiseert (Zeist-brede) oecumenische vieringen

en vespers, alsmede de jaarlijkse bezinning op 4 mei. Daarnaast bundelt zij de vormingsprogramma's van diverse kerken tot één programma dat voor leden van alle kerken toegankelijk is (de wel bekende Forum-gids; een herkenbaar product van de Raad van Kerken in Zeist). De Raad streeft ernaar actuele informatie die niet meer in dit programma kon worden opgenomen, te vermelden op zijn eigen website. Nog niet alle bij de Raad van Kerken aangesloten kerken participeren in de oecumenische vieringen en het gezamenlijke vormingsprogramma. Voor beide activiteiten geldt dat gestreefd wordt naar uitbreiding van het draagvlak door meer kerken die aangesloten zijn bij de Raad van Kerken uit te nodigen om mee te doen, zowel als deelnemer alsook actief in de organisatie.

V Andere initiatieven

Platform voor Levensbeschouwingen en Religies

In Nederland is sprake van een pluriforme, multiculturele samenleving. Allochtone en autochtone Nederlanders met uiteenlopende levensbeschouwelijke overtuigingen wonen en werken met elkaar samen. Ook in Zeist is dit het geval.

De Raad van Kerken is initiatiefnemer van en deelnemer in het Zeister Platform voor Levensbeschouwingen en Religies. Als doelstelling zien wij: het vanuit de levensbeschouwelijke invalshoek bevorderen van een harmonieuze en pluriforme samenleving in de gemeente Zeist.

Dit door:

- het vergroten van het wederzijdse respect en de solidariteit tussen de diverse levensbeschouwelijke partners die wel of niet participeren in het platform
 - het bestrijden van discriminerende en racistische uitingen en handelingen.
- Na een moeizame periode waarin het Platform enkele jaren een slapend bestaan heeft geleid, is hiervoor door verschillende terroristische aanslagen sinds 2016 een nieuw draagvlak ontstaan. Ook de burgerlijke gemeente Zeist verwelkomt het streven naar meer begrip tussen levensbeschouwingen en religies via het Platform, omdat dit moeilijk door de overheid kan worden vormgegeven. Het is van belang is dat dit 'van onderop' komt en het Platform vervult hierin een functie. De Raad ondersteunt de doelstellingen van het Platform en wil hierin blijven participeren.

Vredesduif van Zeist: in 2015 is op initiatief van de voorgangers die betrokken waren bij de vredesdienst voor het eerst de vredesduif van Zeist uitgereikt. En jaarlijks wordt opnieuw de vredesduif van Zeist uitgereikt aan iemand die in de Zeister samenleving verbindend en verzoenend werkt naar alle bevolkingsgroepen, ongeacht afkomst, huidskleur, ras en religie. In 2016 is de uitreiking van de vredesduif door het Platform voor Levensbeschouwingen en Religies overgenomen.